

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/220/195/95

WIGILIA'95

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '95

Wigilia jest w naszym kraju świętem szczególnym, obchodzonym powszechnie. Zgodnie z tradycją spędzamy ją w domu, a w czasie wieczerzy wigilijnej podajemy zwyczajowe potrawy, obdarowujemy się prezentami. Respondentów zapytaliśmy¹, jaka będzie ich tegoroczna Wigilia.

W tym roku, podobnie jak w ostatnich latach, tylko nieliczni nie będą świętować w wieczór wigilijny. Zdecydowana większość Polaków spędzi Wigilię w domu, co dziesiąty - u mieszkających niedaleko krewnych lub znajomych, a co dwudziesty wyjedzie do osób bliskich. Tylko pojedyncze osoby wyjeżdżają w tym okresie na wczasy lub urlop.

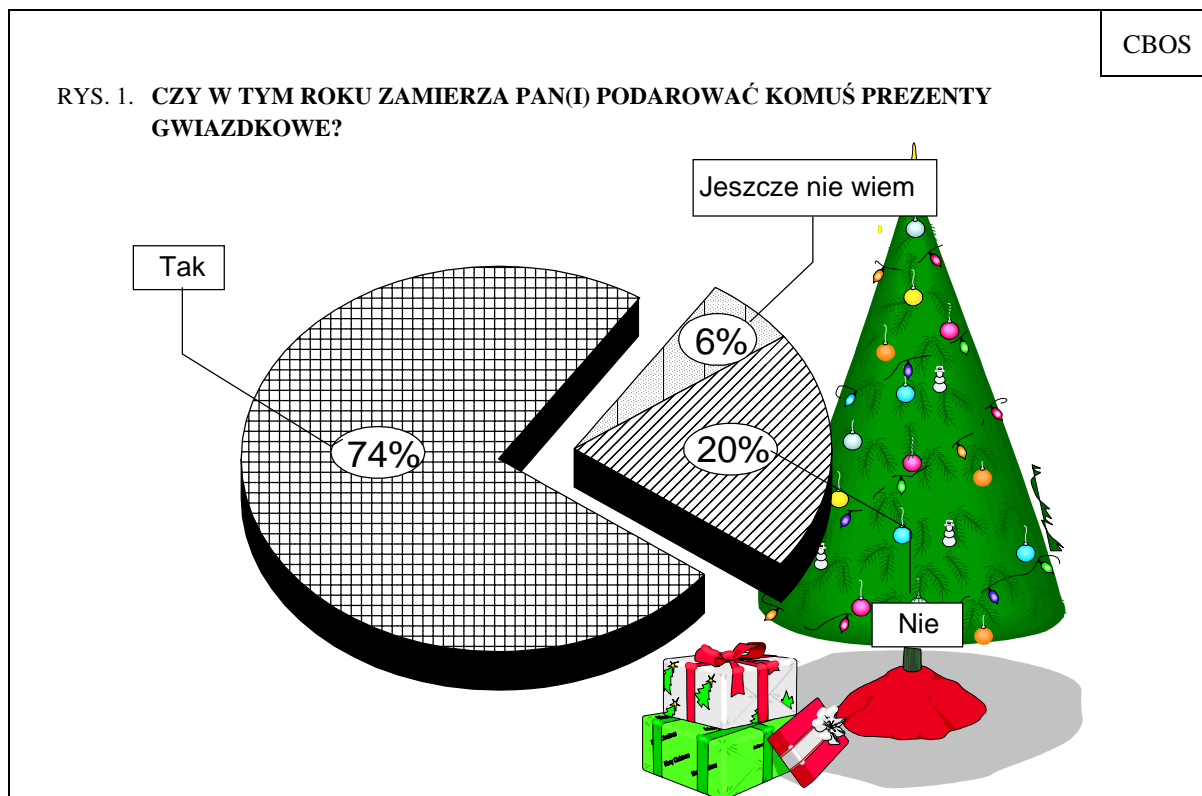
		CBOS
Gdzie spędzi Pan(i)/spędzą Państwo tegoroczną Wigilię?	XII '95	
U siebie w domu	83%	
Wychodzę/wychodzimy do rodziny, krewnych, znajomych	11%	
Wyjeżdżam(y) do rodziny, znajomych, krewnych	5%	
Wyjeżdżam(y) na urlop, wczasy, wycieczkę	0%	
Jeszcze nie wiem, trudno powiedzieć	1%	
Nie mam zwyczaju obchodzenia Wigilii	0%	

¹ Badanie „Omnibus” zrealizowano w dniach 24-29 listopada '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1175).

Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (67) przeprowadzono w dniach 10-13 grudnia '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1256).

Jakie prezenty pod choinkę?

Radosnym zwyczajem wigilijnym jest obdarowywanie się upominkami. Wiąże się to wprawdzie ze sporymi wydatkami, jednak od ubiegłego roku² wzrosła (o 11 punktów procentowych) liczba osób zamierzających wręczyć komuś prezent gwiazdkowy.

Obecnie planujemy wydać na ten cel średnio 127 nowych złotych i 25 groszy, czyli o 22 złote i 75 groszy więcej niż rok temu.

Tabela 1

w procentach

Jaką sumę w tym roku zamierza Pan(i)/ zamierzają Państwo przeznaczyć na prezenty gwiazdkowe?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XII '92	XII '93	XII '94	XII '95
Do 499 tys. starych zł	35	27	21	31
500 - 999 tys. starych zł	14	15	15	21
1 mln zł i więcej	13	19	25	19
Nie kupuję prezentów	38	39	39	29

² Por. komunikat CBOS „Jakie będą prezenty gwiazdkowe w tym roku?”, grudzień '94.

Mimo że w tym roku więcej osób pragnie obdarować swoich bliskich, to jednak zamierzamy kupować przede wszystkim niedrogie prezenty. Zwiększyła się bowiem - w porównaniu z grudniem '94 - liczba tych, którzy planują wydać na upominki mniej niż 100 nowych złotych, natomiast zmniejszyła liczba badanych, którzy przeznaczą na ten cel większą sumę. Więcej niż dwieście złotych wyda na świąteczne podarunki tylko co siedemnasty Polak. Najdroższe prezenty kupują głównie osoby w wieku 45-54 lata, mieszkańcy wielkich miast, osoby z wyższym wykształceniem, badani osiągający wysokie dochody oraz nie uczestniczący w praktykach religijnych.

Pod choinką znajdują się w tym roku przede wszystkim skromne upominki. W listopadzie ponad połowa planujących obdarować kogoś na Gwiazdkę, nie była jeszcze zdecydowana, co kupić - niespełna jedna trzecia (29%) mówiła ogólnie o zamiarze kupna małych prezentów, drobiazgów, co czternasty badany (7%) podkreślał, że będzie to coś niedrogiego i praktycznego, co szósty (17%) zaś jeszcze nie wiedział, co to będzie.

Tradycyjnie najliczniejszą grupą obdarowanych będą niewątpliwie dzieci, wśród prezentów gwiazdkowych najczęściej bowiem wymieniano słodycze i zabawki. Słodycze kupują przede wszystkim dziadkowie - osoby powyżej 65 roku życia, a także mieszkańcy wsi, badani z wykształceniem podstawowym i osiągający najniższe dochody; natomiast zabawki - częściej niż inni osoby w wieku 25-34 lata, mieszkańcy małych miast i pracownicy sfery budżetowej.

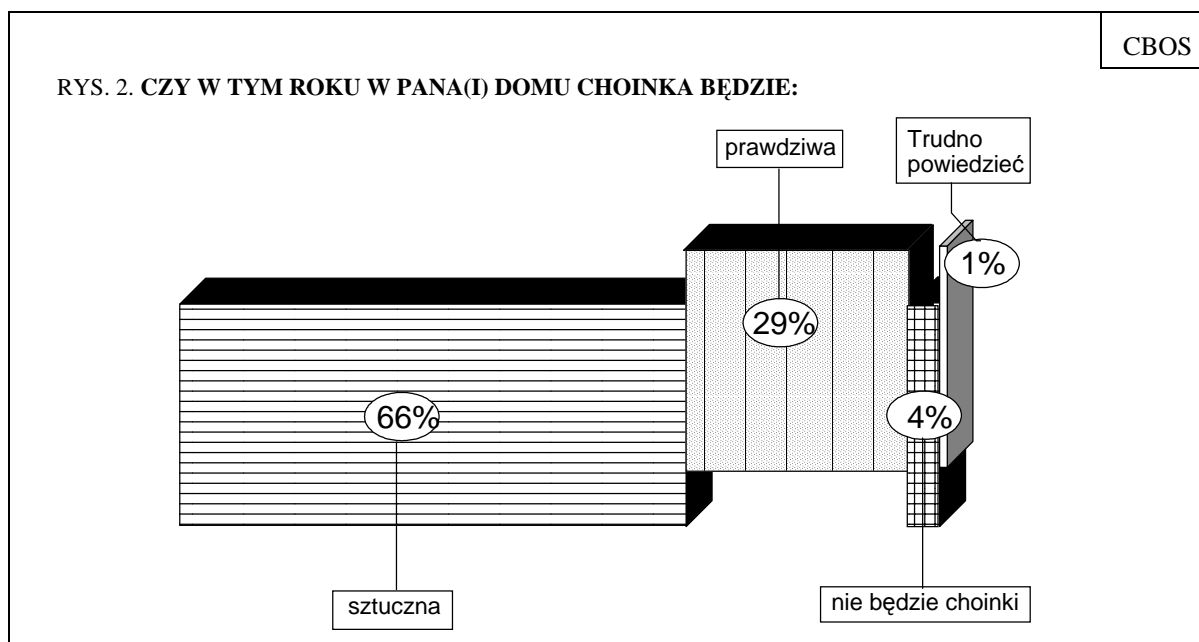
		CBOS
Jakie prezenty gwiazdkowe szykuje Pan(i) pod choinkę?		
Słodycze		25%
Zabawki		24%
Ubrania, bielizna, buty		18%
Kosmetyki		16%
Książki		11%
Pieniądze		4%

Blisko jedna piąta ankietowanych (przede wszystkim mieszkańcy małych miast, rolnicy oraz osoby dobrze sytuowane) zamierza kupić rzeczy praktyczne - ubranie, bieliznę, buty. Co szósty badany obdaruje najbliższych różnego rodzaju kosmetykami. Najchętniej kupują je osoby młode, badani z wykształceniem średnim i wyższym, pracownicy sfery budżetowej oraz osoby oceniające swoje warunki materialne jako dobre. Coś „dla ducha”, czyli książki, zamierza podarować bliskim co dziesiąty ankietowany - najczęściej mieszkańcy wielkich miast, osoby z wyższym wykształceniem, inteligencja i kadra kierownicza, pracownicy sfery budżetowej.

Z kupna prezentów rezygnują głównie ludzie starsi, powyżej 55 roku życia, emeryci i renciści, mieszkańcy małych miast, osoby z wykształceniem podstawowym oraz osiągające niskie dochody.

Choinka sztuczna czy prawdziwa?

Świąteczne drzewko będzie prawie w każdym polskim domu, jednak zdecydowanie przeważać będą choinki sztuczne.

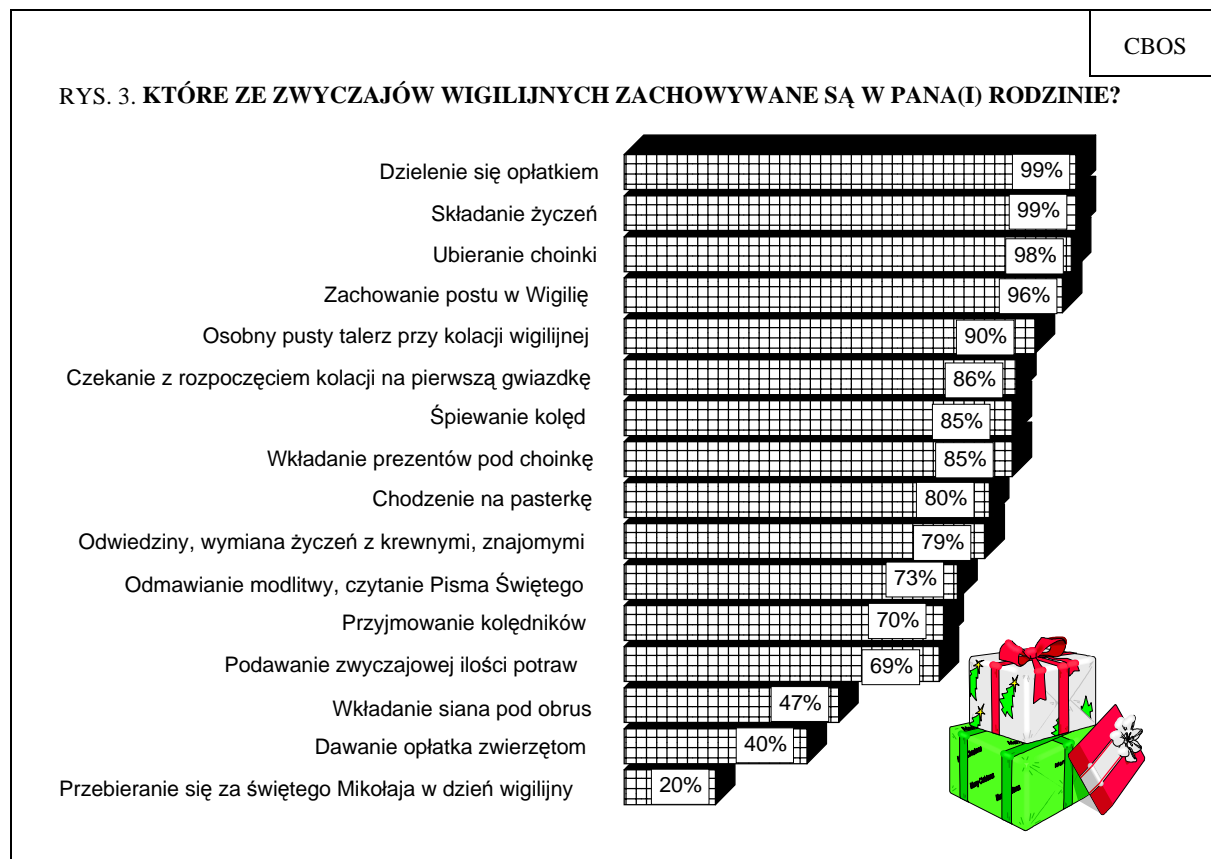

Najbardziej przywiązani do prawdziwej choinki są mieszkańcy wsi i wielkich miast, osoby z wyższym wykształceniem, a także badani o najniższych dochodach,

mieszkający w regionach wschodnim i północnym. Zwolennikami sztucznych drzewek są przede wszystkim mieszkańcy miast średniej wielkości oraz pracownicy umysłowi i robotnicy. Można przypuszczać, że wybór choinki podyktowany jest różnego rodzaju względami. Jedni uważają, że sztuczne drzewko jest bardziej praktyczne i tańsze od naturalnego, drudzy wybierają pachnący świerk lub jodłę, dlatego że są dla nich bardziej dostępne bądź kierują się względami estetycznymi i przywiązaniem do tradycji.

Zwyczaje wigilijne

Wigilia Bożego Narodzenia jest świętem religijnym, a jednocześnie mocno zakorzenionym w ludowym obyczaju i tradycji. Wieczór wigilijny wiąże się w naszej tradycji z wieloma zwyczajami, które stanowią swoistą mieszankę elementów sakralnych, ludowych i świeckich. Zapytaliśmy ankietowanych, które z obyczajów wigilijnych kultywowane są w ich domach.

Równie powszechne jak samo obchodzenie Wigilii są takie zwyczaje religijne, jak: dzielenie się opłatkiem i towarzyszące mu składanie sobie życzeń, a także przestrzeganie w tym dniu postu. Modlitwę odmawia w ten wieczór blisko trzy czwarte ankietowanych. Prawie w każdym domu ubiera się choinkę. W przeważającej większości rodzin (85%) czeka się z rozpoczęciem kolacji na pierwszą gwiazdkę, śpiewa kolędy i kładzie pod choinką prezenty.

Tradycyjne i ludowe zwyczaje wigilijne, takie jak czekanie na pierwszą gwiazdkę, podawanie określonej ilości potraw, przygotowanie dodatkowego nakrycia, śpiewanie kolęd, chodzenie na pasterkę, wkładanie siana pod obrus i dzielenie się opłatkiem ze zwierzętami są najbardziej rozpowszechnione na wsi i w małych miastach oraz wśród osób mniej wykształconych. Tradycje te najsilniej utrzymują się w regionie wschodnim i południowo-wschodnim.

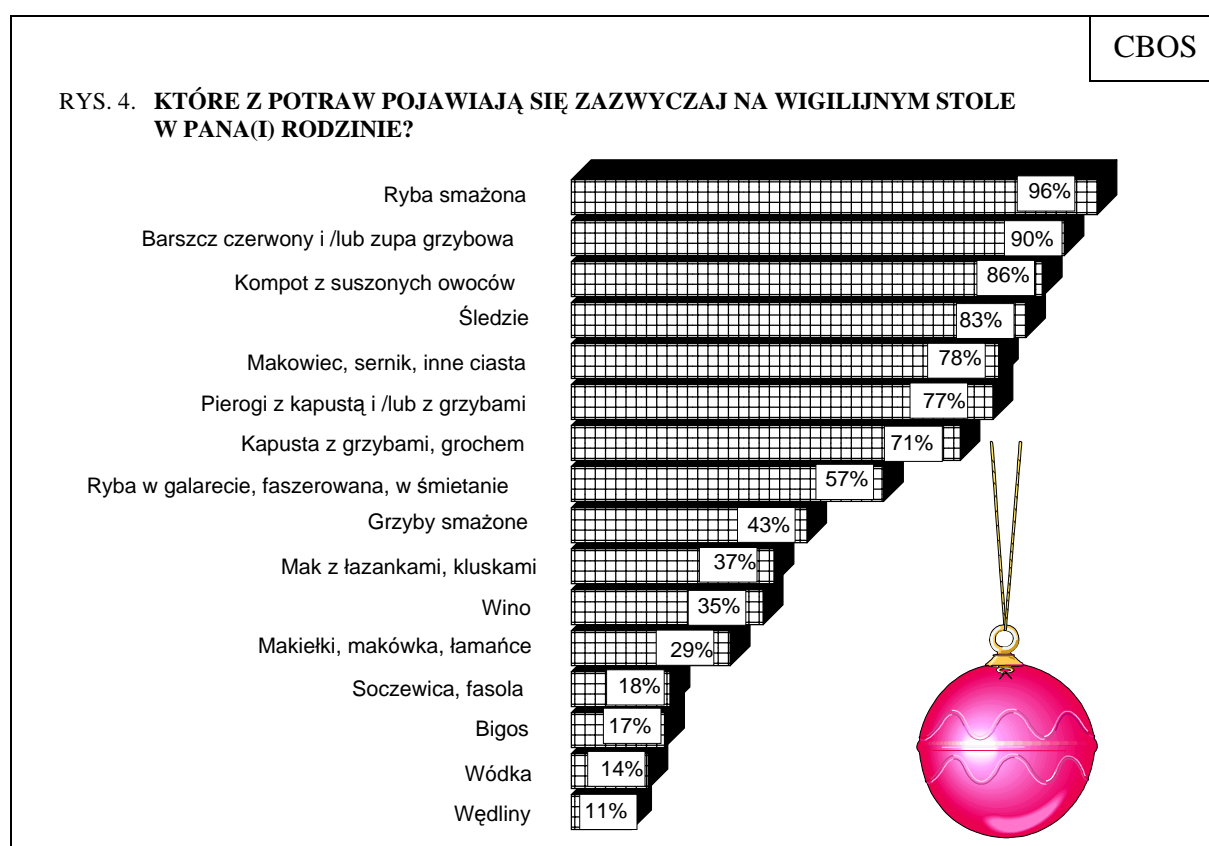
Spośród zwyczajów nie związanych z wiarą bardzo popularne jest obdarowywanie się prezentami, przede wszystkim wśród mieszkańców miast i osób z wyższym wykształceniem. Przebrany święty Mikołaj pojawia się tylko w co piątej rodzinie; najczęściej odwiedza domy rolników i osób o najniższych dochodach. Obydwa te zwyczaje cieszą się szczególną popularnością w regionach, w których inne tradycje nie są tak rozpowszechnione, to jest w Polsce północnej, środkowozachodniej i środkowej.

Obyczaje wigilijne najrzadziej zachowywane są w rodzinach osób nie uczestniczących w praktykach religijnych, choć i tak stosuje się je w nich często, na przykład opłatkiem dzieli się 96% niepraktykujących.

Wieczór wigilijny jest dla większości ankietowanych okazją do odwiedzenia dalszej rodziny, znajomych i złożenia im życzeń. Zwyczaj ten jest popularny zarówno w mieście, jak i na wsi, wśród osób zamożnych i ubogich, mniej i bardziej wykształconych.

Potrawy wigilijne

W każdym z domów w wieczór wigilijny pojawiają się na stole tradycyjne potrawy, które podkreślają rodzinną atmosferę tego szczególnego wieczoru. Zapytaliśmy ankietowanych, które z wigilijnych potraw podaje się zazwyczaj w ich domu.

Daniem, które można spotkać niemal na każdym polskim stole jest ryba smażona. Spośród innych potraw rybnych najbardziej popularne są śledzie, szczególnie wśród mieszkańców regionu środkowego i wschodniego; stosunkowo rzadko pojawiają się one na stołach mieszkańców regionu południowo-wschodniego. Ryby w galarecie, faszerowane i w śmietanie preferują mieszkańcy wielkich miast, osoby z wyższym wykształceniem i rodziny lepiej sytuowane.

Nieodłącznym elementem kolacji wigilijnej są też zupy. Barszcz czerwony jest najbardziej popularny w regionie północnym i zachodnim. Zupę grzybową natomiast podaje się w ten wieczór najczęściej w domach rolników i robotników niewykwalifikowanych, mieszkańców regionu środkowego. W regionie południowo-wschodnim popularne są obydwie zupy.

Mimo że 96% respondentów deklaruje zachowywanie postu w ten dzień, w co dziesiątej rodzinie podaje się wędliny, a w co szóstej - bigos. Jedna trzecia respondentów pije w ten wieczór wino, a jedna dziesiąta wódkę. Być może wpływ na to ma tegoroczny termin Wigilii - niedziela, która zwalnia od zachowywania postu. Może również być tak, że post rozumiany jest przez badanych mało rygorystycznie i kończy się dla nich już pod koniec dnia. Najmniej wstrzemięźliwi są mieszkańcy wielkich miast, regionu środkowego i północnego oraz, co zrozumiałe, osoby nie uczestniczące w praktykach religijnych.

★

★

★

Zgodnie z tradycją również w tym roku Wigilię spędzimy przede wszystkim w naszych rodzinnych domach. Niemal w każdym z nich będzie choinka, pod którą w wigilijny wieczór położymy podarunki, głównie słodczyce i zabawki dla naszych milusińskich. Prawie wszyscy podzielimy się opłatkiem i złożymy sobie życzenia. Na stołach królować będą w ten wieczór: barszcz, zupa grzybowa i ryba smażona. Przebieg dalszej części wieczoru wigilijnego oraz dobór pozostałych potraw zależeć będzie od tego, czy mieszkamy na wsi czy w mieście oraz w którym regionie. Niewątpliwie jednak wigilijnej tradycji stanie się zadość.